

Partneriaeth Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy

Cofnodion y Cyfarfod
a gynhaliwyd ar
ddydd Gwener 13th Mai 2016
yn
Siambr y Cyngor, Prestatyn
am 10:00 o'r gloch

Aelodau Partneriaeth AHNE

Yn cynrychioli Rheoli Tir

Gareth Wyn Jones
Sharron Jones

Yn cynrychioli Buddiannau Unigol

Helen Walker
John I Roberts

Yn cynrychioli Buddiannau Gwledig

Christine Evans
Roger Cragg

Yn cynrychioli Buddiannau Tirwedd

Michael Skuse
(Cadeirydd y Gweithgor SDF)

Yn cynrychioli Buddiannau Hanesyddol

Tony King

Yn cynrychioli'r Amgylchedd Naturiol

Les Starling

Yn cynrychioli'r Amgylchedd Adeiledig

Philip Durrell

Yn cynrychioli buddiannau Busnes

Dewi Davies

Cynrychiolwyr AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy

Howard Sutcliffe (Swyddog AHNE)
David Shiel (Swyddog AHNE Cynorthwyol)
Tony Hughes (Swyddog Cynllunio AHNE)
Karen Holthofer (Swyddog Cyfathrebu AHNE)
Ceri Lloyd (Swyddog Datblygu Cynaliadwy AHNE)

Yn cynrychioli Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam

Y Cynghorydd Hugh Jones
(Cadeirydd y Cydbwyllgor AHNE)
Y Cynghorydd RJ Dutton OBE
Y Cynghorydd Lloyd Kenyon
Anna Irwin (Uwch Swyddog yr Amgylchedd a Chadwraeth)

Yn cynrychioli Cyngor Sir Ddinbych

Y Cynghorydd Merfyn Parry
Y Cynghorydd Martyn Holland (Cadeirydd y
Gweithgor Cymeriad Tirwedd ar Amgylchedd Adeiledig)
ynghyd â
Huw Rees (Pennaeth Gwasanaeth Cefn Gwlad a
Threftadaeth CSDd)

Yn cynrychioli Cyngor Sir y Fflint

Y Cynghorydd Paul Cunningham (Is-gadeirydd)
Y Cynghorydd Colin Legg
ynghyd â
Tom Woodall
(Pennaeth Gwasanaethau Cefn Gwlad a ROW CSFf)

Arsyllwr Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC)

Paul Mitchell

Yn cynrychioli Mynediad a Hamdden
Andrew Worthington OBE (Cadeirydd)

Yn cynrychioli Ymddiriedolaeth Natur Gogledd Cymru
Amy Green
(Swyddog Prosiect Tirwedd Byw Alun a Chwiler)

Arsyllwr yn y Cyfarfod – Cyfieithydd

Cyflwynwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan: - Y Cyng. Carolyn Thomas, Y Cyng. Huw L Jones, Y Cyng. Ian Roberts, Y Cyng. Stuart Davies, David Davies, Helen Mrowiec, Ian Papworth, Sandy Archdale

Croeso

Agorodd y Swyddog AHNE y cyfarfod a chroesawodd yr aelodau i gyfarfod yr Haf o'r Bartneriaeth.

1. Penodi Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Bartneriaeth ar gyfer 2016/17
Eglurodd y Swyddog AHNE bod y Cadeirydd yn cael ei benodi'n flynyddol, a'i bod bellach yn amser ethol Cadeirydd newydd ar gyfer 2016/17. Y Cyng Stuart Davies oedd y Cadeirydd presennol ond nid oedd yn gallu mynychu'r cyfarfod heddiw. Dywedodd y Swyddog AHNE bod swydd Cadeirydd ac Is-gadeirydd y Bartneriaeth yn agored i unrhyw aelod oedd yn gwasanaethu ar y Bartneriaeth, a byddai ganddynt rolau allweddol o ran hyrwyddo'r AHNE. Cafwyd trafodaeth. Roedd yr aelodau'n gefnogol i'r awgrym y dylai aelodau etholedig ac anetholedig gymryd rôl y Cadeirydd bob yn ail.

Dywedodd Mr P Durrell ei fod yn deall mai un o rolau'r Cadeirydd oedd cynrychioli barnau'r Bartneriaeth i'r Cydbwyllgor a gofynnodd p'un a fyddai hyn yn parhau gydag aelod anetholedig. Ymatebodd Cadeirydd y Cydbwyllgor, y Cynghorydd Hugh Jones, y byddai, ac y byddai'n gwahodd y Cadeirydd newydd a benodir i bob un o gyfarfodydd y Cydbwyllgor.

Gofynnodd y Swyddog AHNE i'r aelodau am enwebiadau ar gyfer Cadeirydd y Bartneriaeth.

Cynigiodd Mr John Roberts Mr Andrew Worthington OBE, a chyfeiriodd at wybodaeth a phrofiad helaeth Andrew yn y diwydiant Hamdden a Thwristiaeth. Eiliwyd hyn gan y Cynghorydd Paul Cunningham. Ni chafodd unrhyw aelodau eraill eu henwebu.

PENDERFYNWYD

Penderfynwyd yn unfrydol penodi Mr Andrew Worthington OBE yn Gadeirydd y Bartneriaeth ar gyfer 2016/17.

Dywedodd Mr Worthington ei bod yn wir fraint cael y rôl fel Cadeirydd y Bartneriaeth, ac aeth ymlaen i egluro ei fod wedi ennill dros 40 mlynedd o brofiad yn gweithio yn y diwydiant hamdden a thwristiaeth a bod ganddo frwdfrydedd am yr ardal yn sgil ei ddiddordebau personol mewn cerdded y mynyddoedd a rhedeg mynyddoedd. Roedd bellach yn awyddus i ddod â'i brofiad a'i frwdfrydedd i'r Bartneriaeth AHNE.

Dywedodd y Cadeirydd bod y Tîm AHNE yn gweithredu'n effeithiol ac yn gydwbybodol o fewn eu hadnoddau cyfyngedig. Roedd yn edrych ymlaen at weithio gydag Aelodau'r Bartneriaeth, a'r Tîm AHNE.

Gofynnodd y Swyddog AHNE am enwebiadau ar gyfer Is-gadeirydd y Bartneriaeth.

Cynigiodd Mr John Roberts y Cynghorydd Paul Cunningham, ac eiliwyd hyn gan Mr P Durrell. Derbyniodd y Cynghorydd Cunningham yr enwebiad.

PENDERFYNWYD

Penderfynwyd yn unfrydol penodi'r Cynghorydd Paul Cunningham yn Is-gadeirydd y Bartneriaeth ar gyfer 2016/17

2. Cofnodion y Cyfarfod Blaenorol a gynhaliwyd ar Hydref 16^{eg} 2015

PENDERFYNWYD

Derbyn a chymeradwyo'r cofnodion fel cofnod cywir o'r cyfarfod.

3. Diweddariad ar yr Aelodaeth

Eglurodd y Swyddog AHNE bod dwy sedd wag ar gael bellach ar y Bartneriaeth:

- 3.1 Sedd Wag Un – Aelod Trefol (ar gyfer ardal Ogleddol yr AHNE)

Oherwydd ymrwymadau eraill, roedd Mr Peter Scarll wedi ymddiswyddo o'r Bartneriaeth.

Roedd y sedd wag wedi'i hysbysebu yn y Denbighshire Free Press ac roedd Cynghorau Tref a Chymuned wedi'u hysbysu hefyd. Yn ogystal, cyhoeddwyd y sedd wag ar wefan yr AHNE a thrwy'r cyfryngau cymdeithasol. Roedd cyfanswm o naw ymgeisydd wedi gwneud cais a phenodwyd Ian Papworth ar ôl ymgynghori â'r Cydbwyllgor. Roedd Mr Papworth yn gyn Brif Arolygydd gyda Heddlu Gogledd Cymru.

- 3.2 Sedd Wag Dau – Aelod Trefol (Dyffryn Dyfrdwy a Safle Treftadaeth y Byd)

Oherwydd adleoli, roedd Mr Phillip Thane wedi ymddiswyddo o'r Bartneriaeth. Roedd hysbyseb ar gyfer y sedd wag wedi'i chyhoeddi yn y Denbighshire Free Press a'r Wrexham Leader. Roedd Bwrdd Safle Treftadaeth y Byd, a Chynghorau Tref a Chymuned wedi'u hysbysu hefyd. Yn ogystal, cyhoeddwyd y sedd wag ar wefan yr AHNE a thrwy'r cyfryngau cymdeithasol.

Cafwyd llawer o ddiddordeb yn y sedd wag, y dyddiad cau ar gyfer ymgeiswyr oed Mehefin 3^{ydd}.

Eglurodd y Swyddog AHNE, oherwydd ehangder daearyddol yr AHNE, roedd yn ceisio sicrhau bod cynrychiolaeth deg o bob rhanbarth.

3. Cyflwyniad: Prosiect Tirwedd Fyw Alyn a Chwiler

Gyda chymorth cyflwyniad Powerpoint, darparodd Swyddog Prosiect Ymddiriedolaeth Natur Gogledd Cymru, Amy Green, drosolwg manwl a chryno o'r prosiect. Eglurodd bod ardal y Prosiect Tirwedd Fyw yn cynnwys dyffrynnoedd afon Alyn uchaf ac afon Chwiler, gan gynnwys ardaloedd o fewn yr AHNE. Rhai blynyddoedd yn ôl, roedd ardal y prosiect wedi'i dynodi'n ardal â phroblem o ran bioamrywiaeth gan gyrff amgylcheddol ac unigolion lleol.

Roedd y prosiect yn bartneriaeth oedd yn cynnwys: AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy, Bywyd Gwyllt Gogledd Ddwyrain Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru, BASC, Cyngor Sir y Fflint a Chyngor Sir Ddinbych. Roedd y mwyafrif o'r tiffeddianwyr wedi ymgysylltu'n gadarnhaol â'r prosiect. Cafwyd rhywfaint o gyllid gan WREN a Dŵr Cymru i ariannu'r prosiect am 3 blynedd (hyd at Dachwedd 2017), pryd byddid yn ceisio cael rhagor o gyllid i barhau â'r prosiect. Roedd cyllid SDF AHNE wedi cyfrannu at y prosiect i greu taflenni gwybodaeth a standiau ar gyfer baneri i'w defnyddio mewn digwyddiadau. Cynhaliwyd

diwrnodau gwirfoddolwyr hefyd ar y cyd â'r AHNE a phartneriaid eraill. Pwysleisiodd y Swyddog Prosiect bod gweithio mewn partneriaeth yn rhan annatod o'r prosiect.

Roedd sawl rhywogaeth a warchodir/prin yn bresennol yn ardal y prosiect gan gynnwys ond nid yn gyfyngedig i'r: Pathew, Ystlumod Pedol Lleiaf, Madfallod Dŵr Cribog, Penigan y Porfeydd, y Boplysen Ddu.

Amlygodd y Swyddog Prosiect Astudiaethau Achos o welliannau i gynefinoedd oedd wedi'u cynnal hyd yma, un ym Modfari, lle cafodd planhigion eu hadfer oedd wedi helpu i gynnal cynefin ar gyfer y Llygod Dŵr. Roedd un arall yn Llanarmon yn Iâl, mewn ardal o dir gwastad oedd wedi'i drawsnewid yn bwll a allai bellach ddarparu cynefin ar gyfer sawl rhywogaeth.

Roedd Ffromlys Chwarennog yn broblem ac roedd nifer o ddyddiau gwirfoddolwyr wedi'u cwblhau gyda rhagor wedi'u cynllunio. Problem hefyd oedd y Minc ac roedd hyfforddiant rheoli Mincod yn cael ei gwblhau.

Roedd y Swyddog Prosiect wedi ymuno â'r Tîm AHNE i gymryd rhan mewn sioeau a digwyddiadau, diwrnodau gwirfoddolwyr, a theithiau cerdded bywyd gwyllt tywysedig. Yn ogystal, cynhaliwyd cyflwyniadau i ysgolion a grwpiau cymunedol.

Fel aelod o Ymddiriedolaeth Natur Gogledd Cymru a hwnnw bellach yn Gadeirydd Prosiect Tirwedd Fyw Alyn a Chwiler, datganwyd diddordeb gan Mr Les Starling yn y prosiect, a dywedodd bod y syniad gwreiddiol am y prosiect wedi dod gan y Tîm AHNE. Ers penodi'r Swyddog Prosiect (18 mis yn ôl) roedd y prosiect wedi mynd o nerth i nerth.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Swyddog Prosiect am gyflwyniad diddorol dros ben oedd yn llawn gwybodaeth.

5. Gweithgorau'r Bartneriaeth

Rhododd y Swyddog AHNE ddiweddariad byr ar gynnydd y Gweithgorau gan egluro bod dau o'r Gweithgorau eisoes wedi cynnal cyfarfodydd, ac roedd gan y Gweithgor Treftadaeth, Diwylliant a Chymunedau gyfarfod a oedd wedi'i drefnu ar gyfer Mehefin 10fed, a byddai'r Gweithgor Hamdden, Twristiaeth ac Ymgysylltu â Busnesau yn cyfarfod ar Fehefin 23ain. Eglurodd y Swyddog AHNE y byddai bob Gweithgor yn penodi eu Cadeirydd eu hunain, a byddai'r Cadeiryddion unigol yn adrodd yn ôl i'r Cyfarfodydd Partneriaeth.

Adroddiad gan Gadeiryddion y Gweithgorau

5.1 Gweithgor y Gronfa Datblygu Cynaliadwy (SDF)

Adroddodd Mr Michael Skuse bod y Gweithgor SDF yn gweinyddu Cronfa SDF yr AHNE oedd ar gael yn flynyddol i AHNE'au yng Nghymru gan Lywodraeth Cymru. Roedd y Flwyddyn yn rhedeg o Ebrill i Fawrth bob blwyddyn, ac roedd y swm yn amrywio bob blwyddyn. Y llynedd, roedd yn £60,000 ac eleni roedd £54,000 ar gael i'w ddyrannu i achosion haeddiannol yn ystod y flwyddyn ariannol hon.

Yn ychwanegol i'r swm sylfaenol, mewn rhai blynyddoedd, roedd cyllid pellach ar gael yn ystod y flwyddyn, oedd yn gyfanswm o £6,000 y llynedd. Nid oedd cyllid SDF ond yn darparu peth o'r arian a geisir gan yr ymgeisydd, a byddid yn ychwanegu ato o ffynonellau eraill e.e. Ymddiriedolaethau Elusennol, Asiantaethau'r Llywodraeth ac, yn bwysig iawn, gan bobl leol, oedd yn aml yn wirfoddolwyr gweithgar o fewn y prosiect.

Hyd at fis Mawrth eleni, cymeradwywyd chwech ar hugain o geisiadau gan gynnwys cymorth tuag at: Wyl Gerdded Prestatyn, Coed Actif Alyn, Prosiect Tirwedd Fyw Alyn a Chwiler. Byddai adroddiad llawn ar weithgareddau'r llynedd yn cael ei wneud i'r Gweithgor SDF yn eu cyfarfod nesaf sydd i'w gynnal ar Fai 27^{ain}, a byddai'r adroddiad ar gael i Aelodau'r Bartneriaeth hefyd. Hyd yma eleni, cafwyd deg ar hugain o fynegiadau o ddiddordeb.

Pwysleisiodd Mr Skuse bwysigrwydd y Gweithgor SDF i'r Bartneriaeth, a dywedodd ei fod yn teimlo ei bod yn fraint ei chadeirio. Yn ogystal, diolchodd i'r Swyddog Datblygu Cynaliadwy, Ceri Lloyd, a'r Prif Swyddog AHNE a Chefn Gwlad, David Shiel, am eu hymroddiad diwyd i'r SDF.

5.2 Gweithgor Tirwedd ac Amgylchedd Adeiledig yr AHNE

Adroddodd y Cynghorydd Martyn Holland bod y grŵp wedi cyfarfod ddwywaith hyd yma, i ddechrau, er mwyn diffinio rôl y grŵp. Ers hynny, ymgynghorwyd â'r grŵp ynghylch ceisiadau cynllunio. Dywedodd unwaith eto mai'r Cydbwyllgor oedd yn gwneud y penderfyniadau terfynol ar ymatebion a bod y Gweithgor yn darparu cyngor arbenigol yn unig. Roedd cyflwyniadau i'r grŵp wedi'u cwblhau gan Adrannau Cynllunio Cyngor Sir y Fflint a Chyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam ar eu Cynlluniau Datblygu Lleol (CDLl) yr oeddynt ar fin cael eu cyhoeddi. Byddid yn cynnal ymgynghoriadau pellach.

Roedd y grŵp wedi gwneud sylwadau ar ddau ddatblygiad mawr ym Mwrdeistref Sirol Wrecsam. Roedd Cynllun Gweithredu wedi'i gwblhau ar gyfer y grŵp. Cafwyd trafodaeth frwd ynghylch 'dyluniad arloesol adeiladau o fewn yr AHNE'. Trafodwyd Statws Awyr Dywyll hefyd, a chydabuwyd bod llawer o ymwelwyr eisiau mynd i ardal a chanddi Statws Awyr Dywyll. Erbyn hyn roedd gan Barc Cenedlaethol Eryri Statws Awyr Dywyll.

Roedd Adeiladau Rhestredig Mewn Perygl o fewn yr AHNE wedi'u trafod hefyd, a byddai'r Grŵp yn cysylltu'n agos â'r Gweithgor Treftadaeth, Diwylliant a Chymunedau.

Diolchodd Cadeirydd y Cydbwyllgor, y Cynghorydd Hugh Jones, i Gadeiryddion y Gweithgorau a dywedodd bod eu hadroddiadau yn dangos pa mor hanfodol yr oedd rôl y Gweithgorau i'r Bartneriaeth.

Hefyd, diolchodd y Swyddog AHNE i Gadeiryddion y Gweithgorau a dywedodd ei bod yn bwysig i'r aelodau adrodd yn ôl i'r Bartneriaeth.

Cadarnhaodd y Swyddog AHNE, yn hytrach na chofnodion ffurfiol, y byddai dim ond nodiadau byr o gyfarfodydd y Gweithgorau'n cael eu cwblhau gyda chamau gweithredu, gyda'r Cadeiryddion yn adrodd yn ôl i gyfarfodydd y Bartneriaeth.

PENDERFYNWYD

Bydd nodiadau pob Gweithgor yn cael eu dwyn i sylw Swyddog Cyfathrebu'r AHNE i'w cylchredeg i aelodau'r Bartneriaeth.

6. Fforwm Blynyddol yr AHNE Adolygiad o Fforwm y Llynedd

Amgylchedd Hanesyddol yr AHNE

Darparodd y Swyddog AHNE drosolwg byr o Fforwm y llynedd a gynhaliwyd ar Dachwedd 20^{ain} 2015 ac a drefnwyd gan Gyngor Sir y Fflint yn Neuadd y Sir, Yr Wyddgrug. Thema'r Fforwm oedd 'Amgylchedd Hanesyddol AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy' a rhoddwyd y prif gyflwyniadau gan:

Fiona Gale – Archaeolegydd y Sir, Ian Grant – Ymddiriedolaeth Archaeolegol Clwyd-Powys, Richard Hankinson – Ymddiriedolaeth Archaeolegol Clwyd-Powys a Dr Rachel Pope – Prifysgol Lerpwl. Roedd dros 40 o bobl wedi mynychu'r fforwm. Dywedodd y Swyddog AHNE y bu fformat y Fforwm yn llwyddiant ac mai hwn fyddai'r templed ar gyfer digwyddiadau i'r dyfodol.

6.1 Cynigion ar gyfer y Fforwm eleni

Gofynnodd y Swyddog AHNE i'r aelodau ystyried thema ar gyfer y Fforwm yr hydref hwn.

Cynigion:

Tirwedd a Chelfyddyd yr AHNE	- Fel rhan o 'Brosiect Ein Tirwedd Pictiwrésg'
Twristiaeth o fewn yr AHNE	- Y Flwyddyn Antur/y Flwyddyn Antur nesaf
Prosiect Tirwedd Alyn a Chwiler	- Bioamrywiaeth
Rheolaeth Gynaliadwy	- Prosiect Pori
Ceiliogod Du	- Prosiect Adfer

Cafwyd trafodaeth ac awgrymwyd y gellid cynnal dau ddigwyddiad, un yn yr hydref (i gynnwys 'Prosiect Ein Tirwedd Pictiwrésg'), ac un yn yr haf (i gynnwys Twristiaeth yn yr AHNE).

PENDERFYNWYD

Gofyn i gyfarfod y Gweithgor Hamdden, Twristiaeth ac Ymgysylltu â Busnesau ffurfioli'r trefniadau yn ei gyfarfod nesaf.

7. Cynllun Rheoli'r AHNE

Darparodd y Swyddog AHNE Cynorthwyol, David Shiel, ddiweddariad ar Gynllun Rheoli'r AHNE, ac eglurodd bod y Cynllun wedi'i fabwysiadu gan y Cydbwyllgor yn dilyn ymgynghori yr haf diwethaf. Roedd y Cynllun yn cael ei gyfieithu ar hyn o bryd. Diolchodd cadeirydd y Cydbwyllgor, y Cynghorydd Hugh Jones, i Mr David Shiel am eu holl waith caled yn cwblhau'r hyn oedd yn ddogfen ardderchog.

8. Adolygiad o Ddiwrnodau Ymgysylltu'r AHNE a Dyddiadau i'r Dyfodol

Diolchodd y Swyddog AHNE i'r aelodau a oedd wedi mynychu'r diwrnodau ymgysylltu a gynhaliwyd yn ddiweddar. Dywedodd bod niferoedd da wedi mynychu oedd wedi rhoi cyfle i aelodau rwydweithio â'i gilydd yn ogystal â chael dysgu mwy am safleoedd allweddol o fewn yr AHNE. Dywedodd y mwyafrif o'r aelodau eu bod wedi mwynhau natur anffurfiol y diwrnodau ymgysylltu a'u bod wedi ehangu eu dealltwriaeth o'r AHNE. Cynigiodd un aelod y dylid trefnu taith gerdded fer/ymweliad â safle i aelodau nad oeddynt yn gallu cerdded yn bell iawn.

Dywedodd y Swyddog AHNE y gellid estyn gwahoddiad anffurfiol i bartïon eraill sydd â diddordeb i'r ymweliadau â safleoedd a'u cyflwyno i'r grŵp. Cytunodd yr aelodau bod yr ymweliadau â safleoedd wedi profi i fod yn hanfodol o ran meithrin y Bartneriaeth, ac y dylent barhau.

Cododd Mr Tony King bryderon, yn yr Ymweliad Safle diweddar â Chwarel Aberduna, nad oedd yr aelodau wedi ymweld â'r Cwt Injan, oedd yn adeilad

rhestredig oedd mewn perygl o ganlyniad i goed goraeddfed a blannwyd yn wreiddiol i sgrinio'r chwarel.

8.1 Roedd tri dyddiad i'w nodi ar gyfer Diwrnodau Ymgyfarwyddo pellach:

Llethrau Prestatyn	- Dydd Gwener 1af Gorffennaf
Rheilffordd Llangollen	- Dydd Gwener 16eg Medi
Caer Drewyn	- Dydd Gwener 4ydd Tachwedd

Gofynnodd y Swyddog AHNE i'r aelodau ystyried lleoliadau ar gyfer rhagor o ymweliadau â safleoedd.

Cafwyd trafodaeth. Ymweliadau arfaethedig â safleoedd:

Llanarmon yn Iâl	- pentref amlwg o fewn yr AHNE
Tŵr y Jiwbilí	- nodwyd fod un ymweliad safle eisoes wedi'i gwblhau â'r Tŵr
Fferm weithredol o fewn yr AHNE	- sut y mae fferm/ffermwr yn gweithio o fewn yr AHNE

Gweithredu

David Shiel, Howard Sutcliffe, Helen Mroweic, Ceri Lloyd, Karen Holthofer

9. Eitemau Brys

9.1 Parcio o fewn yr AHNE

Cododd Mr Michael Skuse bryderon ynghylch materion o ran parcio o fewn yr AHNE, a dywedodd, ar ymweliadau diweddar o fewn yr AHNE na fu modd iddo barcio ei gar ym meysydd parcio Moel Famau, Loggerheads, Llangwyfan neu Llantysilio. Roedd yn ymddangos, po fwyaf llwyddiannus y mae'r AHNE o ran twristiaeth, yr anoddaf yr oedd cael lle i barcio. Cafwyd trafodaeth.

Dywedodd Mr David Shiel bod maes parcio Moel Famau wedi cael ei ymestyn dair gwaith a bod maes parcio Loggerheads am gael ei ymestyn yn fuan. Roedd parcio yn broblem gynyddol i'r AHNE. Cynhwyswyd parcio yn y Strategaeth Twristiaeth Cynaliadwy. Dywedodd y Swyddog AHNE y dylid ystyried y posibilrwydd o gael systemau Parcio a Theithio. Roedd yr AHNE wedi rhedeg gwasanaeth bysiau mini i leihau nifer y ceir i mewn ac allan o Langollen ddwy flynedd yn ôl, a bu'n llwyddiant.

9.2 Gweithgor Tirweddau'r Dyfodol Cymru – Atodiad 1
Adolygiad Tirweddau a Warchodir yng Nghymru

Adroddodd y Swyddog AHNE bod ganddo sedd ar Weithgor Tirweddau'r Dyfodol Cymru, a chylchredodd gopi o lythyr a anfonwyd yn ddiweddar at y Gweinidog Adnoddau Naturiol yn Llywodraeth Cymru (Carl Sergeant AC) a oedd yn crynhoi'r sefyllfa bresennol.

- 9.3 **Amllder Cyfarfodydd yr AHNE**
Gofynnodd y Cadeirydd i'r aelodau ystyried p'un a oedd dau gyfarfod y flwyddyn o'r Bartneriaeth AHNE yn ddigon. Cafwyd trafodaeth. Cynigiwyd y byddid yn cynnal trydydd cyfarfod a fyddai'n canolbwyntio ar thema arbennig e.e. hamdden, bioamrywiaeth.

PENDERFYNWYD

I'r Tîm AHNE drefnu dyddiad ar gyfer trydydd cyfarfod llawn o'r Bartneriaeth AHNE.

10. **Dyddiad a Lleoliad Cyfarfod i'r Dyfodol**
Dydd Gwener 21^{ain} Hydref 2016
Am 10:00 o'r gloch.

DRAFT

APPENDIX 1

Minister for Natural Resources
Welsh Government
Ty Hywel
Pierhead Street
Cardiff Bay CF99 1NA

3 May 2016

Dear Minister

When I accepted the role as Chair of the Future Landscapes Wales working group I agreed to provide you with an interim update prior to the elections to the National Assembly. This note performs that function. It does not pre-judge the conclusions of the Working Group and Project Group activity; they will follow in due course. Instead it illustrates the scope of discussions we have had since January and provides a sense of the broad direction of travel across the whole Future Landscapes Wales programme.

The Marsden report has triggered a significant debate within the Future Landscapes Wales groups about the principles and functions for designated landscapes in a Wales which has a clear focus on the well-being of future generations. Over a relatively short space of time the Future Landscapes Wales programme has taken the Marsden Report, isolated its key themes and recommendations and considered them within the new legislative framework; a context much better understood now than twelve to eighteen months ago. Our deliberations have been driven by an ambitious and collaborative spirit from all participants.

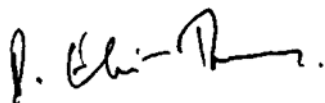
The relationship between people and place has emerged as an important element of well-being; the landscapes of Wales reflect this relationship. Our discussions are considering how designated landscapes both in their present form and any future approaches can be managed to enhance their distinctive qualities using the principles of sustainable management of natural resources as defined in the Environment (Wales) Act in ways which maximise the contribution to the well-being goals of the Well-being of Future Generations (Wales) Act.

It is clear that new ways of working will need to be adopted. An approach that is underpinned by principles which respect and strengthen the relationship between people and place may lead to better shared outcomes. Such principles are also applicable in areas outside the current designated landscapes.

Flexibility in structures and governance has also been discussed. This approach may better respect the distinctive qualities of landscapes and the balance between national and local interests than the more centrally determined and uniform structures currently available in statute. Possible approaches include, adopting basic standards for governance for any entity associated with an existing area or proposed for a new area. This would then allow for the needs and opportunities of the specific area to determine the precise approach, helping to unlock genuinely participatory approaches to landscape management. We have also considered enabling existing statutory authorities or lead bodies to request changes to their structure or status where they can demonstrate that doing so will enhance delivery.

The special qualities of the existing designated landscapes extend beyond a visual amenity interpretation of natural beauty and incorporate the potential for soil, carbon, and water management, and the potential sustainable management of other valuable natural resources. The working group wants a national conversation about Wales' landscapes and their value to the nation. The public should play a part in determining a contemporary interpretation of the special qualities of designated landscapes. The existing designated landscapes should then be able to state clearly the respective special qualities to be enhanced.

The Marsden report drew our attention to the untapped potential for developing new approaches to economic development within these areas. Done effectively such approaches could be replicated across rural Wales. I am pleased to report that these issues are being explored and considered in detail. Our work is moving in the direction of a flexible, place based, approach which is locally determined within agreed national principles and values. Harnessing the distinctive qualities of landscapes through the sustainable management of natural resources well-being will be maximised. I anticipate us identifying short term actions that can be taken by Government; existing authorities, and partners to improve administration and outcomes, as well as setting a clear direction for the medium to long term. Wales' landscapes are hugely important and valuable, culturally, socially, environmentally and economically. Our designated landscapes, the Areas of Outstanding Natural Beauty and National Parks, contribute to this rich diversity. I am confident that approaches will emerge from the Future Landscapes Wales programme of work to provide a lasting, forward-looking settlement that is grounded in contemporary Welsh legislation.

Yours sincerely,
Lord Dafydd Elis-Thomas

DRAFT